

Юлія Вотчер,
президент
громадської організації «Мольфар»,
волонтер

МАЙДАН ЯК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ СЕБЕ¹

Я почну з подяки за те, що мене сюди запросили. Для мене це несподіванка і велика честь. Щоб було зрозуміло, чому я тут, я хочу сказати про себе кілька слів. У минулому я працювала вчителем. На пенсію вийшла директором школи. Я вважала, що ще рано відпочивати і пішла працювати в страхування. На посаді заступника голови правління страхової компанії мене направили у відрядження в Київ 1 грудня 2013 року.

Я абсолютно аполітична людина, неагресивний атеїст. Я просто не торкалася цих тем – деє вони були, комусь вони були потрібні, але я проходила повз це. Однак проривалися якісь повідомлення в пресі, на телебаченні, що щось у Києві відбувається, якісь діти чогось хочуть. У мене була нагода 1 грудня 2013 року вранці пройтися по Хрещатику від «Житнього ринку», де я побачила таке, чого ніколи не сподівалася: великі плями крові, що запали в канавки, така жижа багряна – одна пляма, друга, і так від «Житнього ринку» до КМДА. Перше враження, що це якийсь п'яний розбив носа, і не прибрали, а коли стало більше цих плям, виникло нерозуміння.

Майдан привітав мене великою вивіскою перед дверима КМДА, що потрібен лікар. Я не лікар, колись в дитинстві я закінчила медучилище, але ніколи не працювала в медицині. Я зайшла, в мене було трошки часу. Думаю, хоч якось комусь стану в пригоді. Заходжу: бачу, що тут розгортається медичний центр,

---

¹ Виступ на конференції «Бог на Майдані: реальність чи міф?» (Львів, 15.12.2016).

медичний пункт. Нашу нараду щодо фінансових послуг перенесли на другий день, і от я – на високих підборах, в гарному вбранні – залишилася там і була свідком надходження перших потерпілих. Тут у мені прокинувся просто тваринний страх самки за своє дитя, тому що в основному приходили молоді люди. Коли вони роздягалися, то я бачила ушкодження, зроблені, як під копірку: у всіх чорні пруги на руках, на тілі і на стегнах. Не треба мати багато досвіду і знань, щоб розуміти, що їх били, доганяли і били навздогін. Обпалені зіниці – я не знаю чим – та обпалені дихальні шляхи. Люди дуже кашляли. Це була моя перша зустріч з Майданом. Цей момент мене перемкнув, і я вже назад до Вінниці не поїхала. Перший раз я поїхала додому 1 січня 2014 року на день народження своєї внучки, аж на п'ять днів. І звідти почалося моє абсолютно інше життя – переосмислення всього того, що було цінним у минулому, що я бачу сьогодні, і, власне, визначення орієнтирів на майбутнє. Мені здається, що я прожила гідне життя. Я виховала багатьох людей, працювала, прагнула якнайкращого. Але коли я стану перед Богом і буду звітувати, то я точно знаю, що буду звітувати від 2013 року. Так вже склалося. Хоча той перший відрізок життя значно довший.

З чим я зіткнулась на Майдані? (Зауважу знову, що я вчитель.) Я вчила, що немає Бога, – нас так учили, і я так учила. Перший місяць я була в КМДА, організувала там пункт отримання теплого одягу, який надсилали з різних міст. Його сортували група волонтерів, а потім ми цей одяг роздавали тим, хто стояв на барикадах. Робота була важка, цілодобова, ми спали на тих мішках під столами, по три-чотири години на добу, і я дивувалася, як я це витримую у свої невеличкі роки – не ївши, не спавши і весь час на ногах. Я не знаю, як ми витримували. Тоді були такі перші думки: все від Бога. Значить, воно Богом освячене, якщо дається така сила. Потім до нас люди приносили дуже багато гірчичників, щоби хлопці гріли собі підошви. Приносили багато господарського мила, і до нас приходили хлопці на «спа-процедури»: як вони стояли на тій кіптяві коло бочок, у шкіру їм в'їдалася ця чорна сажа, а ми їх відмивали, бо їм ще жити і жити, клали їм всякі маски.

Одного разу був там такий хлопчина, Андрій, він казав, що вже не має що такого кинути до вогнища, щоб «цю нечисть»

витравити.² Я кажу: «Візьми спробуй гірчичник, бо він мав би мати неприємний запах. Тільки, – кажу, – Андрію, дивись, обережно, бо як вітер подує в другий бік, то щоб ми самі не отруїлися тут». І вони кинули. Я не знаю, можливо, це диво, а можливо – Божа рука, але жодного разу той смердючий шлейф не повернувся на наші барикади, коли Андрій гірчичники закидав, а він їх закидав туди мішками. Потім у нас закінчилися гірчичники, і ми почали на шини кидати мило – смердючішою суміші я не знаю. І жодного разу цей сморід в наш бік не подує.

Мені було дуже приємно почути, що ту палатку навпроти приміщення КМДА, яка мене дуже здивувала, організував отець Михайло. Це була молитовна палатка, і я зайшла туди з цікавості. Я бачила, що там була не тільки одна конфесія, а всі, хто хотів помолитися – кожен своєму Богові, – всі там поміщалися, не було штовханини, не було ніяких проблем. Це єднання мене приємно вразило.

Протягом мого перебування на Майдані – а я його пройшла всього – було різне: крім того, що було фізично важко, було ще дуже важко на серці. По-перше, ми не розуміли, що взагалі відбувається: чи це правильно, чи це неправильно – в такому, людському, розумінні. Від своїх друзів я не отримувала підтримки, вони дивувалися, засуджували і казали: «Тобі кортить руки в крові пополоскати». Хоч я сама не стріляла, ані не біла, але так власне було. Щось мене там тримало, якесь відчуття.

Швидше за все, я навіть не сама там трималася, а мені щось було сказане – можливо, я не чула цього вухом, але чула душею. Закінчилась моя робота в КМДА, я створила госпіталь в Українському домі. І дуже вчасно, тому що почалися хвороби, наче застуди. Але мені здається, що, крім застуд, там ще були отруєння. Ми цих хлопців лікували, в нас було все. Нам з Чикаго прислали гроші щодня, і ми могли купити все для того госпіталю.

Першого дня, 18 лютого 2014 року, ми прийняли перших поранених з Грушевського. Мені не передати цього нерозуміння. Я брежневська щаслива дитина, прожила таке собі сіре, сите життя. Я вважала, що в мене все є, що я щаслива людина: все

---

² Йдеться про димові барикади, зроблені для того, щоб охоронитися від «Беркута» і зірвати його намагання оточити народ, який зібрався на Майдані Незалежності в Києві.

за мене вирішили, все за мене зробили. Мені тільки треба вранці встати, прийти на роботу, повернутися з роботи, подивитися телевізор, почитати, що нам пишуть комуністи, – оце, власне, і все життя.

І коли питання стояло, виграв чи програв Майдан, то я хочу сказати свою думку. Взагалі не можна оцінювати: програв чи виграв Майдан. У нас Україна почалася від Майдану: коли 25 років тому завдяки купці людей ми отримали незалежність ніби в подарунок, то не знали, що з ним робити. А ось на Майдані кожен починав усвідомлювати, що він людина, що він українець, якою б мовою не говорив, що він Божа дитина, патріот, хоча в радянський період цю нашу patriae, батьківщину, взагалі знищили.

Я звертаюся до вас як до фахівців. Згадайте історію. Колись давно були тато, мама і купа дітей. Через якийсь час ця купа збільшувалася щонайменше вдвічі, створювалися сім'ї, народжувалися діти дітей. І ось це середовище вони оберігали над усе. З часом держава нам запропонувала пенсії, якісь елементи державного захисту, і дітей стало менше: «А для чого? Мене прогодує держава». З цими пенсіями і оце поняття «patria» розмилося. І коли зараз говорять, що в Україні менше патріотизму або що його взагалі немає, то я хочу запитати: як я можу захищати когось із вас, коли я вас тільки сьогодні побачила? Патріархальна картина світу зруйнована.

Тільки якісь інші чинники, які з нас вибивали, – тільки вони можуть нас об'єднати. І вони почали на Майдані проявлятися. Заради чого можна стояти на смерть? Чому, ідучи скаліченим з поля бою, один хлопець сказав: «Я не шкодую, що я там був»? Я не знаю, чи живий ще той хлопчик, чи ні. Але це те, що у нас хотіли відібрати. А на Майдані ми це згадали і почали збирати до купи. Нашу національну символіку, наші національні колорити, нашу мову, нашу культуру. Врешті, ми починаємо висмикувати із забуття свою українську історію. Тому що частину її у нас вкрали, а ми її починаємо збирати до купи. І Бог, у моєму розумінні, всі ці чинники, всіх цих людей почав згуртовувати.

Був такий випадок. У нас у штабі працював Юра Тиртишний. Він монах, та я цього не знала. Він мав якусь фізичну ваду, бо ходив увесь час із милицею, трошечки кульгав, худенький такий, вже зрілого віку. Назбирали ми медикаментів, і він повіз

у Донецьк, у перший період війни. Там його зловили сепаратисти, закрили в підвалі і знущалися над ним, підвішували за зв'язані ззаду руки, били. Він розповідав, що кричав: «Я монах! Я людина Божя! Зі мною так не можна!» Цей крик дістав якесь вуха, і його звільнив Московський патріархат. Юра приїхав до Києва, прийшов у офіс, і я його не впізнала. Стоїть якийсь такий старенький дідок – він ще тоді бороду завів, – а я собі думаю: «Кажі, що ти хочеш, людино, і йди, бо працювати треба». А він стоїть, мовчить і потім каже: «Ну, як ви без мене?» І тільки голос дав зрозуміти, що це Тиртишний. Вирішили його оздоровити, допомогти йому відновитися. Нам сказали, що на Кіпрі його приймуть безкоштовно, треба тільки заплатити 500 доларів за квитки туди і назад. Це велика сума тоді була. Мені кажуть: «Немає можливості. Де взяти ці гроші?» Я кажу: «Якось буде, якось Бог зробить». Ми їдемо в машині, і раптом мені телефонує подруга з Вінниці, Юлія Федина, каже, що сусід хоче передати гроші, але він людина віруюча і хоче, щоб не на війну. Я питаю: «Гаразд, а на лікування чи на квиток можна?» – «Так, можна». – «Дякую, а скільки?» – «П'ятсот доларів». Їдемо далі в машині, телефонують зі штабу і кажуть: «Пані Юліє, тут прийшли люди і хочуть дати гроші, ви будете скоро?» – «Десь за півгодини. Може, люди хай почекають, бо хочеться побачити, потиснути руку». – «Ні, вони не можуть». Я кажу: «Тоді ти знаєш порядок: порахувати, заклеїти, написати скільки грошей і телефон цієї людини». – «Я вже зробив, написав, і там п'ятсот доларів». Приходжу в штаб, беру цей конверт (а тут у мене вже є обіцянка в кишені). Іду до начальника штабу – Андрія Петровича Гука. Він сидить, а я стала, об одвірок сперлася і думаю, зараз я йому це скажу. Та він говорить: «Ну, що ви на мене дивитесь? Ну, дам я вам цих шість тисяч!» (Це тоді був еквівалент 500 доларів). Так що Тиртишному було за що і полікуватися, і погуляти, і вітамінів наїстися.

Таких випадків у мене було дуже багато. Я розповіла цей випадок, тому що він яскравіше висвітлює майданівські явища. Але на цьому не закінчується, адже всі ті люди, які мене оточували, як потім з'ясувалося, – дуже віруючі. Я не знала, до яких конфесій вони належали, в яку церкву вони ходять, але я бачила і можу сміливо стверджувати, що віруючі люди і Церква – левова частка перемоги людини над страхом, над собою, за Україну.

В мене є такі друзі, які пройшли весь Майдан, про яких я не знала, що вони віруючі, а потім дізналася, що вони ходять у протестантську церкву. Костя мені кожного разу благословення давав, а я тоді – такий невіглас! – кажу: «Спасибі, спасибі». А він каже: «Треба казати не так, треба казати: „Приймаю з вдячністю”». Гарзд, приймаю.

Одного разу я йшла в Адміністрацію президента по дуже важливому питанню. Від цієї зустрічі залежало, чи буде мати майбутнє наш документ «Военно-медична доктрина». Мені необхідно було знайти потрібні слова. Костя мене підвозив і в порозі мені каже: «Божого вам благословення!» Я, пам'ятаючи науку, кажу: «Приймаю з вдячністю!» І ось тут можу свідчити, що якби мені давали перечитати ту мою промову, то я б не повірила, що я це казала. Настільки вона була логічна, переконлива, влучна. Це не я казала – Господь Бог вважав потрібним цей документ, Він вкладав мені такі думки, а я їх тільки вимовляла. Потім я це відчувала кожного разу, таким чином контролюючи, Божа ця справа чи не Божа. Якщо воно йде легко – то Божа, а якщо воно йде трохи не так, то це для мене сигнал: переосмисли, куди йдеш і що робиш.

Майдан переріс у цю війну, яка, як казав Вакарчук, «не твоя війна». Це дійсно не наша війна, ми її не починали, але ми її маємо завершити. Ми маємо її завершити повною перемогою українців над собою, над своїми страхами, над своєю байдужістю. Україна має бути іншою, і вона буде іншою.

Я була на війні 54 рази. Я порахувала, що сумарно вже була там рік і чотири місяці. Було всяко. Було страшно, що жах, і не тільки тоді, коли стріляють. Страшніше бувало тоді, коли після пострілу не знаєш, що буде: штурм чи перемир'я. Я знаю точно, що на війні невірнучих немає. Вони, може, навіть не знають, що вони вірять. Молитва лунає на різних мовах, але суть цієї молитви зводиться до одного: Господи, спаси!

Після подій дня 19-го числа в мене закінчилось чергування. Ввечері я вийшла на Майдан. Люди порозходилися, людей дуже мало, горять вогнища тільки на тих барикадах, які дуже близько до сцени. Євген бігає по сцені, каже: «Туди біжіть – там важко, туди біжіть – там важко». А бігти немає кому, тому що дуже мало бійців, дуже мало людей, і страх такий, що реально Майдан

закінчиться, якщо зараз цю сцену візьмуть. І я мала таке відчуття, як потиск руки, що «не треба бентежитися, все буде зроблено, тільки роби правильно свою роботу, все буде забезпечено, все буде вчасно». Це відчуття мене тримало, що я не вмерла від страху цього 19-го числа. Була геть пуста територія перед сценою – і я розуміла, що зараз прийде «Беркут» і просто заб'є всіх палками. В цей час я почула тупіт – так бігав «Беркут», коли вони йшли на позиції. Якась луна, і в мене майнула думка: от і все. Але ось цей гурт розділяється на купки – таке враження, що це оточення. Але... ці люди гукають, наче вибачення просять: «Вибачте, що задовго». Це приїхав Тернопіль! Десь їх, видно, перехопили, десь вони там проривалися групами – і це підмога прийшла! І вистояв 19-го числа Майдан!

Коли вже 20-го пішли розстріли, я була в трапезній Михайлівського собору і бачила, як тілами вистеляють землю нашу. Тоді Назар, наймолодший хлопчик, загинув. І я подумала, що цей Майдан, і ця війна, і ці жертви – я можу помилятися, але я так собі думаю, – що це нам, живим, покарання за те, що ми жили неправильно, що ми не цінували те, що мали, втрачали, не жаліли, жили одним днем, не думаючи про те, що життя вічне.

Якщо говорити про те, яка я була в минулому житті, у великій частині мого життя, і про те, що я сьогодні відчуваю, то я ще маю дуже довгу дорогу до Бога, і я не вмію так, як вмієте ви. Я дуже тішуся, що вас цьому вчать. Дивовижно бачити лиця, з якими я зустрічаюся тут. Мені кажуть: «Слава Ісусу!» А я з переляку не знаю, що сказати у відповідь, і кажу: «Доброго ранку!» Перепитую колегу, що треба сказати у відповідь. Я за вас радію, я не заздрю, в мене дорога ще є. Ви в тому місці, де найкраще. Я дивлюся на цих студентів, на вас і на тих, хто з інших факультетів, і питаю в пана Петра: «Це таких дітей тут зібрали чи ви їх такими тут робите?» І я сміливо можу сказати, як учитель у минулому: «За вами Україна, на вас сподівається Україна».

Коли я поховала свого батька, то прийшла в церкву, бо мені все здавалося, що він не там, де мав бути. Він був дуже хорошою людиною, але, можливо, як комуніст, він не там. Церква була закрита, я потопталася і хотіла йти, а хлопчина, який стриг дерева чи кущі, каже: «Ви щось хотіли?» Я кажу: «Я прийшла в церкву, але вона замкнута». А він каже: «Зараз». Він зайшов з іншого

боку, вийшов у рясі, молодий зовсім хлопчик. Відслужив службу по моєму батькові. Він її провів виключно для мене.

Однак минулі досвіди, зустрічі були такі, що відвертали мою дорогу до Бога, і я казала, що я б і в Бога повірила, якби не ці «посередники». Та зустрівши отця Святослава, я побачила, що питання не в тому, хто посередник. Від нас теж дуже багато залежить.

Наостанок я хочу вам сказати: на вас сподівається вся Україна, свідомо чи несвідомо. Ви маєте знати, що від вас залежить щастя великого народу і дуже гарної країни. Слава Ісусу!